

SYSTEM OCENIANIA NA LEKCJACH HISTORII

I. Przedmiotem oceniania w całym roku szkolnym są:

1. Wiedza historyczna.
2. Umiejętności zastosowania posiadanych wiadomości w sytuacjach prostych, typowych oraz problemowych.
3. Postawy – aktywność, zaangażowanie na lekcji i w pozalekcyjnym procesie poznawczym ucznia.

II. Wewnątrzszkolne procedury oceniania.

1. Ocenianie ma charakter zindywidualizowany. Nauczyciel stwarza indywidualne kryteria oceniania dostosowane do rozwoju intelektualnego ucznia i jego percepcji. Nauczyciel ocenia postęp edukacyjny ucznia.
2. Wystawianie ocen bieżących odbywa się na podstawie udziału ucznia w zajęciach edukacyjnych, przygotowania pracy domowej, rozmowy sprawdzającej, wypowiedzi pisemnej oraz umiejętności stawiania pytań, formułowania problemów, formułowania notatki do zapisania, formułowania wniosku.
3. Wystawianie oceny śródrocznej. Ocena śródroczna jest wystawiana na podstawie ocen bieżących, jednak nie musi być tylko ich średnią arytmetyczną.

Elementami tej oceny są:

- ogólna ocena pracy ucznia, jego zaangażowania, osiągniętych umiejętności i pozyskanej wiedzy,
 - sprawność korzystania z różnorodnych źródeł wiedzy.
4. Wystawianie oceny rocznej. Ocena roczna uwzględnia stopień i zakres zdobytych umiejętności, sprawności i wiedzy w ciągu roku szkolnego, a także zaangażowanie ucznia w realizację zadań dydaktycznych.
 5. Formułowanie oceny jest wynikiem stosowania różnych narzędzi i technik, sprawdzających pamięć i kreatywności myślenia.

Narzędziami sprawdzania i oceniania postępów ucznia są:

- wypowiedzi pisemne: sprawdziany, testy, kartkówki, referaty, wypracowania, notatki, krzyżówki, krótkie wypowiedzi pisemne, zadania domowe,
- samodzielna lub grupowa praca historyczna realizowana np. w ramach projektu,
- wypowiedzi ustne: odpowiedzi z bieżącej, podsumowującej, powtórzeniowej lekcji, prezentacja referatu, udział w dyskusji,
- aktywność lekcyjna, wykonywanie gazetek,
- praca z tekstem źródłowym, ikonograficznym, mapą,
- udział w konkursach,
- praca w grupie: współdziałanie z pozostałymi członkami grupy w czasie wykonywania zadania, przyjmowanie i wywiązywanie się z powierzonych w grupie ról, ustalanie wspólnego stanowiska grupy, wytrwałość w realizowaniu powierzonego grupie zadania, prezentowanie postaw koleżeńskiej akceptacji i tolerancji oraz umiejętności słuchania innych i porozumiewania się w różnych sytuacjach.

III. Kryteria oceniania.

Kryteria ocen:

- 100% - ocena celująca,
- 99% - 91% - ocena bardzo dobra,
- 90% - 76% - ocena dobra,
- 75% - 51% - ocena dostateczna,
- 50% - 31% - ocena dopuszczająca,
- poniżej 31% - ocena niedostateczna.

IV. Metody sprawdzania osiągnięć

Uczeń otrzymuje oceny cząstkowe.

Narzędziami sprawdzania i oceniania postępów ucznia są:

- praca klasowa
- sprawdzian
- test
- kartkówka
- odpowiedź ustna
- praca domowa
- praca w grupie
- praca dodatkowa

- aktywność
- wieki
- praca na lekcji
- konkurs
- Prezentacja projektu - ocena nauczyciela
- Prezentacja projektu - ocena uczniów
- Prezentacja projektu- samoocena.

Ocena śródroczna wystawiana jest na podstawie ocen bieżących.

Ocena roczna wystawiana jest na podstawie ocen uzyskanych w ciągu całego roku szkolnego.

V. Sposób poprawy sprawdzianów i przechowywanie prac pisemnych.

Sprawdzone prace pisemne uczeń otrzymuje w okresie do dwóch tygodni od daty pisania danej pracy, którą może przekazać rodzicom (prawnym opiekunom). Wszystkie prace pisemne uczeń zapisuje cienkopisami i długopisami, które nie są ścieralne; na pracach pisemnych nie można używać korektora. Prace pisemne uczniów mogą być kopiowane lub fotografowane przez rodziców uczniów. Na zajęciach konsultacyjnych uczeń ma prawo poprawić oceny niedostateczne i dopuszczające, które uzyskał z prac pisemnych.

VI. Prowadzenie i ocena zeszytów przedmiotowych.

Uczniowie zobowiązani są do prowadzenia zeszytu ćwiczeń oraz zeszytu przedmiotowego. Każdy zeszyt sprawdzany jest pod względem kompletności notatek, ich poprawności merytorycznej, estetyki. Przy wystawianiu oceny za prowadzenie zeszytu brane są pod uwagę elementy wyżej wymienione. Uczeń ma obowiązek uzupełniania notatek w zeszycie za czas swojej nieobecności. W uzasadnionych przypadkach nauczyciel może go zwolnić z tego obowiązku.

VII. Wymagania na poszczególne oceny.

Ocena celująca

Uczeń:

- stosuje zdobyte wiadomości i umiejętności w nowych sytuacjach,
- samodzielnie interpretuje fakty i uzasadnia swoje stanowisko,
- posiada wiedzę określoną programem nauczania,
- stosuje język przedmiotu, rozumie jego strukturę (związki przyczynowo – skutkowe) i podstawowe kategorie historyczne (czas, przestrzeń),
- wykazuje aktywną postawę podczas lekcji,
- aktywnie pracuje w grupie rówieśniczej, właściwie komunikując się z rówieśnikami, bierze odpowiedzialność za efekty swojej pracy i kolegów,
- potrafi pracować samodzielnie,
- odnosi sukcesy w konkursach historycznych, w których wymagana jest wiedza wykraczająca poza treści programowe.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- samodzielnie interpretuje fakty, potrafi uzasadnić swoje stanowisko,
- posiada wiedzę określoną programem nauczania,
- rozumie strukturę przedmiotu, wykazuje związki przyczynowo – skutkowe i podstawowe kategorie historyczne (czas, przestrzeń),
- wykazuje aktywną postawę podczas lekcji,
- aktywnie pracuje w grupie rówieśniczej, właściwie komunikując się z rówieśnikami,
- potrafi pracować samodzielnie.

Ocena dobra

Uczeń:

- opanował w stopniu zadowalającym materiał przewidziany programem nauczania,
- poprawnie posługuje się kategoriami historycznymi, wskazuje przyczyny i skutki faktów historycznych (także przy pomocy nauczyciela),
- jest aktywny podczas lekcji,
- chętnie pracuje w grupie rówieśniczej, właściwie komunikując się z rówieśnikami.

Ocena dostateczna

Uczeń:

- posiada podstawową wiedzę wyznaczoną programem nauczania,
- wykonuje proste zadania pod kierunkiem nauczyciela,
- wykazuje się zadowalającą aktywnością podczas lekcji.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- ma braki wiedzy określonej programem nauczania,
- wykonuje bardzo proste zadania pod kierunkiem nauczyciela,
- zadania wymagające zastosowania podstawowych umiejętności wykonuje przy pomocy nauczyciela.

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- nie opanował podstawowych umiejętności i treści wynikających z programu nauczania,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności.

Wymagania edukacyjne przedmiotu historia i społeczeństwo w klasie 4

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

- określa datę i miejsce swoich urodzin
- wymienia swoje zainteresowania
- z pomocą nauczyciela wymienia dwa przykłady praw dziecka
- wyjaśnia i poprawnie posługuje się pojęciem „rodzina”
- wymienia swych przodków do pradziadków włącznie
- samodzielnie podaje przykłady obowiązków dziecka w rodzinie
- wymienia przykłady pamiątek rodzinnych
- wskazuje elementy łączące zespół klasowy (np. wiek, wspólne lekcje, wychowawca)
- wymienia elementy tradycji własnej szkoły
- wskazuje uprzejmość i koleżeńskość jako zachowania konieczne dla dobrego funkcjonowania zespołu klasowego
- wymienia swoje zainteresowania
- podaje przykład grupy społecznej, do której należy
- określa na podanych przykładach pozytywne i negatywne zachowanie
- nazywa i pokazuje na mapie region i województwo, w którym mieszka
- wymienia przykłady zabytków architektury i przyrody swojego regionu
- wskazuje na planie miejscowości siedzibę władz lokalnych
- wymienia nazwisko wójta (burmistrza lub prezydenta)
- podaje jeden przykład działań władz lokalnych
- wskazuje na mapie Europy Polskę
- nazywa główne rzeki Polski (Wisłę, Odrę, Wartę) i pokazuje je na mapie
- wskazuje na mapie Morze Bałtyckie i góry (Tatry)
- wymienia pełną nazwę państwa polskiego
- wymienia i nazywa polskie symbole
- recytuje słowa hymnu państwowego
- wymienia święta narodowe (3 maja, 11 listopada)
- wymienia imię i nazwisko urzędującego premiera i prezydenta RP
- wskazuje konstytucję jako najważniejszy dokument w państwie
- z pomocą nauczyciela opowiada legendę *O Lechu, Czechu i Rusie*
- z pomocą nauczyciela opowiada legendę *O Popielu i Piaście oraczu*
- na podstawie mapy wymienia państwa członkowskie Unii Europejskiej
- rozpoznaje symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn
- wymienia przykłady problemów ludzkości w XXI wieku
- wymienia przykłady działań pomocowych, które są podejmowane przez państwa lub organizacje pozarządowe
- definiuje pojęcia: „historia”, „historycy”
- wyjaśnia, czym zajmuje się historia
- wymienia przykłady źródeł historycznych

- wyjaśnia pojęcia: „źródła historyczne”
- wyjaśnia pojęcia: „zabytek, muzeum”
- wskazuje muzeum jako podstawową formę ochrony zabytków
- przedstawia najważniejsze zasady zachowania się w muzeum
- wyjaśnia pojęcia: „zegar”, „kalendarz”
- wymienia jednostki pomiaru czasu zegarowego i kalendarzowego
- wskazuje na ilustracji dawne i współczesne przyrządy służące do mierzenia czasu
- wyjaśnia znaczenie skrótów: p.n.e. i n.e
- wyjaśnia pojęcia: „wiek”, „tysiąclecie”
- zapisuje określony wiek cyfrą rzymską
- określa wiek podanego wydarzenia
- wskazuje Afrykę Środkową jako miejsce pojawienia się pierwszych ludzi
- nazywa sposoby zdobywania pożywienia przez pierwszych ludzi (zbieractwo, myślistwo)
- podaje 1–2 przykłady mieszkań najstarszych przodków człowieka
- wymienia najstarsze cywilizacje (podaje przykład np. Egipt)
- wskazuje miejsca powstania pierwszych cywilizacji posługując się wyrażeniem „wielkie rzeki”
- wskazuje rzekę Nil jako jedną z rzek, nad którą powstały pierwsze cywilizacje.
- definiuje pojęcie „pismo”
- określa czas wynalezienia pisma
- nazywa materiał, na którym pisano, podaje przynajmniej jeden przykład
- wskazuje na mapie starożytny Egipt i rzekę Nil
- wyjaśnia pojęcie „faraon”
- wyjaśnia pojęcie „wielobóstwo”
- przedstawia krótko wierzenia starożytnych Egipcjan
- wyjaśnia pojęcie „demokracja”
- wskazuje na mapie starożytną Grecję i Ateny
- opowiada o warunkach naturalnych starożytnej Grecji
- wymienia sposoby oddawania czci bogom (świątynie, igrzyska, teatr)
- wymienia Olimpię jako miejsce rozegrania pierwszych igrzysk starożytnych
- wymienia sposoby nagradzania zwycięzców
- wskazuje na mapie Olimpię i Ateny
- wyjaśnia pojęcie „imperium”
- wskazuje na mapie Rzym, Morze Śródziemne
- wskazuje na mapie zasięg podbojów rzymskich
- wskazuje przyczyny sukcesów armii rzymskiej (podaje przynajmniej jeden argument)
- wymienia najważniejsze dokonania Rzymian, które ułatwiły funkcjonowanie państwa i życie mieszkańców (prawo, drogi, mosty, akwedukty)
- wyjaśnia pojęcia: „chrześcijaństwo”, „Biblia”
- przedstawia osobę i nauki Jezusa z Nazaretu
- opisuje okoliczności narodzin chrześcijaństwa.

Wymagania na ocenę dostateczną:

Wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- wyjaśnia, dlaczego przyjście na świat dziecka jest ważnym wydarzeniem w życiu rodziny i społeczeństwa
- wymienia różne potrzeby człowieka
- wskazuje potrzeby, których zaspokojenie jest niezbędne do życia
- wyjaśnia i poprawnie posługuje się pojęciem „ród”
- nazywa na przykładzie swojej rodziny stopnie pokrewieństwa
- z pomocą nauczyciela wymienia przykłady więzi łączących członków rodziny
- wyjaśnia i poprawnie posługuje się pojęciem „ród”
- nazywa na przykładzie swojej rodziny stopnie pokrewieństwa
- z pomocą nauczyciela wymienia przykłady więzi łączących członków rodziny
- definiuje pojęcie „społeczeństwo”;
- podaje dziedzinę wiedzy lub umiejętności, które rozwijają się pod wpływem własnych zainteresowań
- określa swoją przynależność do grup społecznych
- geograficznie swojej miejscowości
- w kilku zdaniach prezentuje atrakcje turystyczne małej ojczyzny
- wymienia nazwy miejscowości w najbliższej okolicy

- wyjaśnia pojęcie „władza lokalna”
- wymienia przedstawicieli władzy lokalnej
- wyjaśnia zasady powoływania władz lokalnych
- podaje przykład działań podejmowanych przez władzę lokalną w swojej miejscowości
- wyjaśnia pojęcie „symbole narodowe”
- wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”, nawiązując do legendarnych początków państwa
- wymienia i wskazuje na mapie Europy państwa sąsiadujące z Polską;
- omawia położenie geograficzne Polski
- wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące w Polsce
- wymienia przykłady miejsc pamięci narodowej (np. Grób Nieznanego Żołnierza)
- wyjaśnia pojęcie „demokracja”
- wymienia organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej: parlament, prezydent, rząd, sądy
- wyjaśnia pojęcie „legenda”
- wyjaśnia pochodzenie nazwy Gniezno
- wymienia dawną nazwę określającą Polaków (Lechici)
- wskazuje na mapie miejscowości wymienione w legendach
- wyjaśnia pojęcia: „Unia Europejska”, „euro”
- wyjaśnia cel powstania Unii Europejskiej
- wymienia organizacje działające na rzecz ludzi potrzebujących pomocy (np. Polski Czerwony Krzyż, Polska Akcja Humanitarna, fundacje) i wskazuje cel ich działalności
- opowiada o przejawach nędzy na świecie
- wyjaśnia, kto tworzy historię
- wyjaśnia pojęcie „archeologia”
- przedstawia podział źródeł historycznych
- podaje przykłady źródeł materialnych i pisanych
- wyjaśnia pojęcie: „biblioteka”
- wymienia najważniejsze instytucje ochrony zabytków (muzeum, biblioteka)
- wyjaśnia konieczność właściwego zachowania się w muzeum
- przedstawia zasady poprawnego zachowania się w instytucjach chroniących zabytki
- wymienia sposoby mierzenia czasu dawniej i współcześnie
- nazywa i wskazuje na ilustracji dawne i współczesne przyrządy służące do mierzenia czasu
- wyjaśnia pojęcia: „era”, „taśma chronologiczna”, „oś czasu”
- wskazuje narodziny Chrystusa jako wydarzenie określające podział czasu na czasy p.n.e. i n.e.
- zaznacza na taśmie chronologicznej podane wydarzenia
- wyjaśnia pojęcia: koczowniczy i osiadły tryb życia
- charakteryzuje warunki życia pierwszych ludzi
- wyjaśnia, w jaki sposób pierwsi ludzie wzniecali ogień
- wyjaśnia wpływ umiejętności wzniesienia ognia na warunki życia pierwszych ludzi
- wskazuje przejście do osiadłego trybu życia jako najważniejsze osiągnięcie pierwszych ludzi
- wskazuje na mapie położenie geograficzne Mezopotamii i Egiptu
- zaznacza na taśmie chronologicznej czas powstania najstarszych cywilizacji (3500 r. p.n.e.)
- wyjaśnia, dlaczego pierwsze państwa powstały nad wielkimi rzekami (podaje jeden argument np. wylewy wielkich rzek)
- wymienia rodzaje pisma (klinowe, obrazkowe i alfabetyczne)
- zaznacza rok 3500 r. p.n.e. na taśmie chronologicznej
- nazywa materiał, na którym pisano
- definiuje pojęcie „piramida”
- zaznacza na taśmie chronologicznej czas powstania starożytnego Egiptu (3000 r. p.n.e.)
- wskazuje znaczenie Nilu dla funkcjonowania państwa egipskiego
- opisuje sposoby oddawania czci bogom
- wymienia najważniejsze bóstwa egipskie
- wyjaśnia pojęcie „polis”
- opisuje wygląd Aten w czasach Peryklesa
- wymienia zajęcia mieszkańców Aten
- wyjaśnia pojęcie „igrzyska olimpijskie”
- wymienia dyscypliny sportowe rozgrywane podczas igrzysk
- opowiada o wyglądzie i sposobie prezentacji sztuk w teatrze greckim
- wyjaśnia pojęcie „legion”
- zaznacza na taśmie chronologicznej datę legendarnego założenia Rzymu (753 r. p.n.e.)

- wskazuje na mapie Półwysep Apeniński, Tyber
- wymienia grupy społeczne starożytnego Rzymu
- wskazuje źródła sukcesów armii rzymskiej
- wyjaśnia pojęcia: „prawo”, „akwedukty”
- charakteryzuje najważniejsze dokonania Rzymian, które ułatwiły funkcjonowanie państwa i życie mieszkańców
- wyjaśnia pojęcia: „apostoł” „Dekalog”
- zaznacza na taśmie chronologicznej wiek narodzin chrześcijaństwa
- wskazuje na mapie Palestynę i miasta związane z życiem i działalnością Jezusa z Nazaretu.

Wymagania na ocenę dobrą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną oraz:

- podaje przykłady różnorodnych potrzeb człowieka oraz sposoby ich zaspakajania
- omawia wybrane prawa dziecka
- wymienia nazwę organizacji działających na rzecz dzieci
- wymienia przykłady praw i obowiązków przysługujących poszczególnym członkom rodziny
- charakteryzuje więzi łączące rodzinę
- podaje przykłady tradycji obowiązujących w jego rodzinie
- rysuje schemat drzewa genealogicznego swojej rodziny
- wyjaśnia, kto tworzy społeczność szkolną
- wyjaśnia zasady funkcjonowania samorządu szkolnego
- podaje przykłady działań samorządu w swojej szkole
- podaje przykłady konfliktów między ludźmi i proponuje sposoby ich rozwiązywania
- definiuje pojęcie „grupa społeczna”
- uzasadnia konieczność przestrzegania przyjętych norm współżycia w najbliższym otoczeniu
- opisuje różne grupy społeczne, wskazując ich role w społeczeństwie
- wyjaśnia znaczenie pracy w życiu człowieka
- prezentuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając tradycję historyczno--kulturową
- zbiera i prezentuje informacje o rozmaitych formach upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości małej ojczyzny
- wymienia i nazywa władze lokalne, używając pojęć: „rada miasta” „lub gminy”, „wójt” („burmistrz” lub „prezydent”)
- omawia przykłady działań samorządu lokalnego z własnego terenu
- wyjaśnia pojęcie „naród”
- wyjaśnia symbolikę polskich barw narodowych
- wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski
- nazywa i pokazuje na mapie krainy geograficzno-historyczne Polski
- nazywa wydarzenia historyczne, które upamiętniają polskie święta narodowe
- wyjaśnia pojęcie „konstytucja”
- wyjaśnia zasady wyborów władz w Polsce
- samodzielnie opowiada legendy *O Lechu*, *Czechu i Rusie* i *O Popielu i Piaście oraczu*
- rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy
- wskazuje na mapie współczesnych sąsiadów Polski
- określa daty: powstania UE (1993 r.) i przyjęcia Polski do UE (2004 r.)
- wyjaśnia na przykładach przyczyny i następstwa konfliktów zbrojnych na świecie
- uzasadnia potrzebę wspólnych międzynarodowych działań
- przedstawia elementy kształtujące historię: ważne wydarzenia, działalność wybitnych jednostek, praca przeszłych pokoleń
- wyjaśnia zadania historyków
- wyjaśnia znaczenie źródeł historycznych dla poznania przeszłości
- przedstawia zadania muzealnictwa (gromadzenie, przechowywanie, konserwacja zabytków, organizacja wystaw)
- wyjaśnia konieczność ochrony zabytków
- wyjaśnia potrzebę mierzenia czasu
- czyta ze zrozumieniem tekst źródłowy i odpowiada na związane z nim pytania
- wskazuje wydarzenie starsze i młodsze
- oblicza upływ czasu między podanymi wydarzeniami w zakresie naszej ery lub czasów przed naszą erą
- wyjaśnia pojęcie „prehistoria”
- wymienia narzędzia używane przez pierwszych ludzi
- wymienia najważniejsze osiągnięcia pierwszych ludzi życia (tkactwo, garncarstwo, uprawa roli)

- odczytuje informacje zawarte w materiale ilustracyjnym
- definiuje pojęcie „państwo”
- nazywa i wskazuje na mapie rzeki, nad którymi leżały Egipt i Mezopotamia
- wyjaśnia rolę wielkich rzek w funkcjonowaniu pierwszych państw
- wymienia grupy społeczne państw starożytnych
- nazwa i opisuje poznany materiał pisarski
- wskazuje czas powstania starożytnego Egiptu
- charakteryzuje warunki naturalne starożytnego Egiptu
- wymienia grupy społeczne starożytnego Egiptu
- opowiada, w jaki sposób Egipcjanie przedstawiali bogów
- wyjaśnia sposób budowy piramid
- wymienia (na podstawie ilustracji) narzędzia używane do budowy piramid
- wymienia zasługi Peryklesa dla rozwoju Aten
- wymienia czynniki jednoczące Greków w starożytności
- określa datę pierwszych igrzysk olimpijskich i zaznacza ją na taśmie chronologicznej
- wyjaśnia, czym zajmowali się filozofowie
- omawia zajęcia poszczególnych grup społecznych
- charakteryzuje technikę wojenną Rzymian (posługując się nazwami machin)
- opowiada o edukacji Rzymian przygotowującej do kariery urzędniczej
- wskazuje łacinę jako język Rzymian
- wyjaśnia pojęcia: „Jahwe”, „judaizm”, „Mesjasz”, „Stary Testament”, „Nowy Testament”
- wyjaśnia, na czym polegała odmienność nauk Jezusa wobec religii Żydów
- opowiada o sytuacji chrześcijan w I – IV wieku.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną dobrą oraz:

- wyjaśnia, w czym wyraża się odmienność
- i niepowtarzalność każdego człowieka
- omawia wybrane prawa dziecka
- i podaje, gdzie można się zwrócić, gdy są one łamane
- wyjaśnia, czym zajmuje się UNICEF
- definiuje pojęcia: „genealogia”, „drzewo genealogiczne”
- wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu człowieka
- wyjaśnia znaczenie pamiątek rodzinnych jako źródeł informacji o przeszłości rodziny
- wyraża opinię na temat potrzeby kultywowania tradycji i gromadzenia pamiątek rodzinnych
- charakteryzuje społeczność szkolną z uwzględnieniem swoich praw i obowiązków
- wyjaśnia, odwołując się do przykładów, na czym polega postępowanie sprawiedliwe
- wyjaśnia, w czym przejawia się uprzejmość i tolerancja
- wskazuje zainteresowania jako płaszczyznę kontaktów i wymiany doświadczeń z rówieśnikami
- charakteryzuje elementy kultury regionalnej stanowiące o jej odrębności, np. strój, gwara, potrawy
- wyjaśnia, na czym polega wkład kultury regionalnej w rozwój kultury polskiej
- przedstawia problemy społeczno-gospodarcze małej ojczyzny
- wymienia zakres działań władz lokalnych
- wyjaśnia, na czym polega zróżnicowanie regionalne Polski
- wymienia miejsca największych skupisk Polaków na świecie
- wymienia mniejszości narodowe i etniczne
- charakteryzuje więzi łączące naród
- uzasadnia konieczność poszanowania symboli narodowych
- wyjaśnia rolę, jaką symbole narodowe pełnią w życiu narodów
- wskazuje miejsce pamięci w swojej okolicy i opowiada o wydarzeniach, które ono upamiętnia
- podaje przykłady praw i obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej
- samodzielnie dokonuje interpretacji fragmentu tekstu Konstytucji RP
- wyjaśnia związek legendy z symbolami państwa polskiego
- wyjaśnia w oparciu o legendę pochodzenie nazwy pierwszej polskiej dynastii
- wymienia najważniejsze instytucje UE i charakteryzuje ich zadania
- formułuje własną opinię o działaniach pomocowych podejmowanych przez państwa lub organizacje pozarządowe
- wyjaśnia konieczność niesienia pomocy potrzebującym, rozpoczynając działania od najbliższego środowiska
- wskazuje korzyści, jakie daje dobra znajomość historii

- wyjaśnia konieczność zbadania przyczyn i skutków wydarzeń historycznych dla zrozumienia przeszłości
- uzasadnia konieczność dotarcia do wszelkich możliwych źródeł w celu dobrego i obiektywnego poznania przeszłości
- przedstawia znaczenie badań archeologicznych dla poznania przeszłości
- definiuje pojęcia: „skansen”, „archiwum”
- wymienia różnorodne formy ochrony zabytków
- wskazuje i wyjaśnia związek między obserwacją przyrody a powstaniem zegarów i kalendarzy
- charakteryzuje sposoby określania czasu minionych wydarzeń w dalekiej przeszłości (przed wynalezieniem kalendarza i zegarów)
- wyjaśnia pojęcie „chronologia”
- porządkuje podane wydarzenia według chronologii
- wyjaśnia fakt, że podział czasu jest podziałem umownym
- wskazuje wpływ osiągnięć pierwszych ludzi na zmiany w warunkach ich życia
- wyjaśnia wagę przejścia z koczowniczego do osiadłego trybu życia dla warunków życia ludzi
- definiuje pojęcie „cywilizacje”
- wyjaśnia sposób funkcjonowania systemów nawadniających
- przedstawia zajęcia grup społecznych w państwach starożytnych
- wyjaśnia, na czym polegał społeczny podział pracy
- charakteryzuje poznane rodzaje pisma
- wyjaśnia znaczenie pisma dla poznania przeszłości i komunikowania się ludzi
- przedstawia zajęcia grup społecznych starożytnego Egiptu
- opowiada o warunkach życia poszczególnych grup społecznych starożytnego Egiptu
- omawia pozycję faraona w społeczeństwie egipskim
- wyjaśnia pojęcia: „mumifikacja”, „mumia”, „sfinks”
- wyjaśnia przyczyny mumifikowania zwłok
- omawia zasady funkcjonowania demokracji ateńskiej
- wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy igrzyskami w starożytności i dzisiaj (np. ubiór, dyscypliny, nagrody)
- wyjaśnia pojęcie „łuk triumfalny”
- przedstawia przyczyny powstania imperium rzymskiego
- wyjaśnia słuszność twierdzenia, że Morze Śródziemne było wewnętrznym morzem Rzymian
- wyjaśnia, jak w Rzymie wykształciła się arystokracja
- wyjaśnia przydatność dokonań Rzymian dla funkcjonowania państwa i życia mieszkańców
- opowiada (posługując się ilustracją) o etapach budowy dróg w starożytnym Rzymie
- przedstawia najważniejsze zasady judaizmu
- wyjaśnia, dlaczego chrześcijaństwo wywodzi się z judaizmu.

Wymagania na ocenę celującą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną dobrą, bardzo dobrą oraz:

- wyjaśnia, w czym wyraża się odmiennosc i niepowtarzalność każdego człowieka, podaje przykłady
- wyraża opinię na temat przestrzegania praw dziecka we współczesnym świecie i roli międzynarodowych organizacji, które pomagają w ich obronie
- wyszukuje na ten temat informacje z różnych źródeł
- na podstawie informacji zawartych w tekście rysuje drzewo genealogiczne
- na podstawie samodzielnej analizy statutu szkoły przedstawia zasady funkcjonowania samorządu w swojej szkole
- wskazuje, przytaczając odpowiednie argumenty, osiągnięcia współczesnej cywilizacji jako efekt pracy minionych pokoleń
- na podstawie wiadomości z różnych źródeł charakteryzuje dokonania postaci z regionu, które przyczyniły się do jego rozwoju
- wyjaśnia, dlaczego istnienie samorządu terytorialnego jest ważne dla rozwoju społeczeństwa demokratycznego
- wyjaśnia okoliczności powstania hymnu państwowego
- wskazuje postaci historyczne wzmiankowane w hymnie i wydarzenia z jakimi są one związane
- przygotowuje prezentację miejsc pamięci narodowej z własnego regionu i przedstawia ją w klasie lub tworzy portfolio
- przedstawia zakres obowiązków najwyższych organów władzy w Polsce
- samodzielnie przygotowuje prezentację o historii godła polskiego
- lub samodzielnie przygotowuje prezentację o legendarnych początkach państwa polskiego
- opowiada na podstawie wiadomości z różnych źródeł o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej i prezentuje przykłady konkretnych działań wyrażając na ten temat własną opinię
- definiuje pojęcia: „organizacja humanitarna”, „Powszechna Deklaracja Praw Człowieka”, „terroryzm”

- rozumie wagę i znaczenie istnienia „Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka”
- potrafi zinterpretować na podstawie tekstu źródłowego („Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka”) prawa człowieka zawarte w tym dokumencie
- wskazuje osiągnięcia współczesnej cywilizacji (podaje konkretne przykłady) jako efekt pracy minionych pokoleń
- wskazuje podobieństwa i różnice między zakresem badań historyków i archeologów
- sporządza własną listę najpiękniejszych polskich zabytków
- wyszukuje z różnych źródeł informacje o dawnych kalendarzach (np. egipskim) i prezentuje je w wybranej przez siebie formie
- oblicza upływ czasu między wydarzeniem sprzed naszej ery a wydarzeniem, które miało miejsce w czasach naszej ery (wie, że w historii nie ma roku 0)
- wyszukuje i prezentuje informacje na temat osad prehistorycznych
- wyjaśnia i uzasadnia znaczenie pracy w życiu najstarszych społeczeństw
- przygotowuje prezentację na temat: „Wynalezienie pisma czyli kiedy kończy się prehistoria a zaczyna historia”
- wyszukuje i prezentuje informacje o słynnych władcach starożytnego Egiptu
- przygotowuje krótką informację o słynnych grobowcach lub piramidach egipskich
- wykorzystując informacje z różnych źródeł przygotowuje przewodnik po Atenach w czasach Peryklesa i przedstawia go we wskazanej formie
- wymienia dokonania starożytnych Greków w różnych dziedzinach
- przygotowuje prezentację na temat wierzeń Greków;
- wymienia dzieła sztuki nawiązujące do tematyki mitologicznej
- opisuje, jak wierzenia wpływały na życie starożytnych Greków
- przedstawia postacie wybitnych wodzów rzymskich np. Juliusza Cezara
- wyjaśnia znaczenie osiągnięć prawnych Rzymian dla prawa współczesnego
- podaje zapisy prawa rzymskiego wykorzystywane współcześnie
- wskazuje czynniki łączące chrześcijaństwo i judaizm.

Wymagania edukacyjne przedmiotu historia i społeczeństwo w klasie 5

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

- zna i zaznacza na taśmie chronologicznej datę upadku imperium rzymskiego – 476 r.
- wskazuje upadek imperium rzymskiego jako początek nowej epoki – średniowiecza
- wskazuje czas powstania osady w Biskupinie i zaznacza VIII w. p.n.e. na taśmie chronologicznej
- wymienia hodowlę i rolnictwo jako główne zajęcia mieszkańców Biskupina
- zaznacza VI w. – czas pojawienia się Słowian w Europie – na taśmie chronologicznej
- wymienia zajęcia Słowian
- wymienia przykłady obrzędów słowiańskich, które przetrwały do dziś
- zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej datę chrztu Polski – 966 r.
- wskazuje wiek X jako czas panowania Mieszka I i zaznacza go na taśmie chronologicznej
- wskazuje Mieszka I jako pierwszego historycznego władcę Polski
- wyjaśnia znaczenie przydomka „Chrobry”
- zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej datę zjazdu gnieźnieńskiego – 1000 r.;
- wskazuje bohaterów zjazdu gnieźnieńskiego – Bolesława Chrobrego i Ottona III.
- wskazuje Gniezno jako miejsce kultu religijnego związanego ze św. Wojciechem
- wskazuje Drzwi Gnieźnieńskie jako najcenniejszy zabytek związany ze św. Wojciechem.
- wskazuje Mieszka I i Bolesława Chrobrego jako pierwszych władców Polski
- zna tytuły pierwszych władców Polski – książę i król
- wskazuje Gniezno jako pierwszą stolicę Polski
- wymienia insygnia koronacyjne: korona, jabłko, berło, miecz koronacyjny
- wskazuje Szczerbiec jako miecz koronacyjny królów Polski
- wyjaśnia pojęcia: „gród”, „podgródzie”, „klasztory”;
- wskazuje miejsca, w których powstawały grody
- charakteryzuje krótko św. Franciszka z Asyżu. wymienia miejsca, w których budowano klasztory
- wymienia najważniejsze klasztory miejscowości, regionu
- wskazuje na mapie Kraków i państwo Kazimierza Wielkiego
- zaznacza na taśmie chronologicznej datę 1364 r.
- definiuje pojęcie „żak”
- wskazuje na mapie Kraków jako miejsce założenia Akademii Krakowskiej
- w oparciu o ilustrację opowiada o życiu mieszkańców zamku w średniowieczu

- wskazuje elementy obronne zamku i wyjaśnia ich funkcje w czasie obrony
- na podstawie ilustracji opisuje uroczystość pasowania na rycerza
- wymienia etapy drogi do rycerskiego pasa
- na podstawie ilustracji opisuje wygląd średniowiecznego zamku
- na planie miasta wskazuje elementy obronne i rynek, odczytuje nazwy znajdujących się na rynku budowli
- wymienia budynki znajdujące się przy rynku średniowiecznego miasta i omawia ich funkcje
- wymienia mieszkańców średniowiecznego miasta
- na podstawie ilustracji opisuje wygląd warsztatu rzemieślniczego. wymienia grupy społeczne mieszkające w mieście
- wymienia przykłady specjalności rzemieślniczych
- w średniowiecznym mieście i nazywa towary wyrabiane przez rzemieślników. na podstawie ilustracji opisuje wygląd średniowiecznej wsi
- opowiada o codziennej pracy mieszkańców wsi. na podstawie wskazanych materiałów źródłowych wyszukuje informacje o średniowiecznych początkach swojego miasta (swojej miejscowości)
- w oparciu o zgromadzony materiał wymienia specjalności rzemieślnicze, występujące w średniowieczu w swoim mieście
- sporządza kalendarium najważniejszych wydarzeń w swoim mieście w okresie średniowiecza
- przygotowuje materiał informacyjny, np. plakaty
- opisuje wygląd rycerzy krzyżackich. zaznacza na taśmie chronologicznej wiek XIV – czasy, w których żyła Jadwiga Andegaweńska
- charakteryzuje królową Jadwigę. zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej daty unii w Krewie i bitwy pod Grunwaldem
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego, Krewa, Grunwald. wskazuje na mapie Wisłę, Gdańsk i miasta położone na szlaku wiślanym
- wymienia towary, którymi handlowano w Polsce w XV i XVI wieku
- wskazuje styl romański i gotycki jako style architektury średniowiecznej
- wymienia najważniejsze zabytki romańskie i gotyckie miejscowości, regionu
- definiuje pojęcia: „karawela”, „Nowy Świat” (patrz rozdział „Dwa światy”), „Indianie”, „broń palna”
- wymienia odkrywców: Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Vasco da Gamę
- umieszcza w czasie i w przestrzeni Krzysztofa Kolumba i jego pierwszą wyprawę
- wskazuje na mapie: kierunki podróży wielkich odkrywców, obszary Starego i Nowego Świata, tereny zajęte przez Hiszpanów i Portugalczyków
- definiuje pojęcie „humanizm”
- wymienia wybitnych przedstawicieli renesansu, m.in. Leonarda da Vinci, Michała Anioła
- zaznacza na taśmie chronologicznej epokę renesansu
- wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu. w oparciu o materiał ilustracyjny wymienia dzieła, z których zasłynął Leonardo da Vinci
- identyfikuje czasy renesansu w Polsce z okresem panowania władców z rodu Jagiellonów
- opisuje życie dworskie na Wawelu w okresie panowania ostatnich Jagiellonów, używając pojęć: „dwór”, „komnata”, „arras”, „paź”
- wymienia najważniejsze zabytki renesansowe miejscowości, regionu. opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając pojęć: „uczony”, „astronom”, „odkrycie naukowe”
- opisuje i umieszcza w czasie odkrycie Mikołaja Kopernika
- przedstawia zajęcia szlachty
- na podstawie ilustracji przedstawia skład sejmu walnego. wyjaśnia pojęcie „kmicie”
- wymienia najważniejsze pomieszczenia dworu szlacheckiego
- wymienia najważniejsze rozrywki szlachty
- na podstawie ilustracji wymienia zabudowania i miejsca majątku szlacheckiego: folwark, dwór, wsie, młyn, staw, las itd. definiuje pojęcie „unia”
- wskazuje na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- wymienia dwóch pierwszych królów elekcyjnych w Polsce
- wskazuje na mapie państwa, z których pochodzili Henryk Walezy i Stefan Batory
- w oparciu o analizę mapy wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich. sytuuje w czasie wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego i zaznacza rok 1683 na taśmie chronologicznej
- wskazuje na mapie Rzeczpospolitą, Turcję, Austrię i Wiedeń
- wymienia wybitnych hetmanów Rzeczypospolitej w XVII w.: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego, Jana Sobieskiego
- wskazuje na ilustracjach najważniejsze elementy charakterystyczne dla stylu barokowego.

Wymagania na ocenę dostateczną:

Wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- wyjaśnia przyczyny podziału imperium rzymskiego na części wschodnią i zachodnią
- przedstawia przyczyny upadku starożytnego Rzymu
- wyjaśnia pojęcie „barbarzyńcy”
- posługując się mapą, wskazuje i nazywa państwa barbarzyńskie, powstałe na gruzach imperium rzymskiego
- zna wpływ łaciny na powstanie języków romańskich
- przedstawia położenie i wygląd osady w Biskupinie
- wymienia elementy obronne osady w Biskupinie
- wyjaśnia pojęcie „plemię”
- nazywa i wskazuje na mapie siedziby Słowian (tereny Europy Środkowo-Wschodniej)
- przedstawia wierzenia Słowian
- podaje przykłady miejsc, w których Słowianie czcili bogów
- wyjaśnia pojęcie „dynastia”
- wskazuje ród Piastów jako pierwszą polską dynastię panującą
- wskazuje na mapie państwo Mieszka I, Gniezno i Poznań
- na podstawie mapy wymienia plemiona zamieszkujące ziemie polskie w X w.
- wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez plemię Polan
- na podstawie mapy wymienia sąsiadów Polski za panowania Mieszka I
- przedstawia krótko św. Wojciecha
- opowiada historię zjazdu gnieźnieńskiego
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Bolesława Chrobrego
- posługując się materiałem ilustracyjnym opowiada krótko o misji św. Wojciecha u Prusów
- wyjaśnia pojęcie „drużyna książęca”
- wyjaśnia zadania i znaczenie drużyny książęcej
- wyjaśnia znaczenie koronacji dla monarchy i państwa
- przedstawia najważniejsze zadania monarchii
- wyjaśnia pojęcie „danina”
- wymienia grupy społeczne żyjące w Polsce X – XII w.
- wskazuje na ilustracji elementy obronne grodu
- wyjaśnia pojęcia: „zakon”, „reguła zakonna”
- opisuje wygląd zakonników
- opowiada o życiu zakonnym używając pojęć: „modlitwa”, „praca”, „ubóstwo”
- wymienia najważniejsze części klasztoru i wskazuje ich funkcje: kościół, jadalnia, szkoła, izba szpitalna
- krótko charakteryzuje wybrany klasztor w swojej miejscowości (lub regionie) i jego obserwację (regułę) zakonną
- umiejscawia w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego i zaznacza je na taśmie chronologicznej
- wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego i wymienia państwa z nim sąsiadujące;
- opowiada o panowaniu Kazimierza Wielkiego, wymieniając powstanie Akademii Krakowskiej i ucztę u Wierzyńka. definiuje pojęcie „bakalarz”
- opowiada o życiu żaków w średniowieczu
- wskazuje łacinę jako język wykładowy w średniowieczu
- opisuje wygląd średniowiecznego zamku
- wymienia miejsca lokalizacji zamków
- wymienia mieszkańców zamku średniowiecznego
- w oparciu o ilustrację opisuje strój rycerza
- wymienia Zawiszę Czarnego jako wzór średniowiecznego rycerza
- definiuje pojęcia: „kodeks rycerski”, „turniej”, „pasowanie na rycerza”, „herb”
- wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem. na podstawie materiału ilustracyjnego i tekstów źródłowych przedstawia zajęcia mieszkańców zamku
- wymienia i wskazuje na ilustracji elementy obronne zamku: fosa, most zwodzony, brama, mury obronne, wieże
- opowiada o powstawaniu miast w średniowieczu i możliwościach ich lokowania
- wymienia elementy obronne miasta, zapewniające bezpieczeństwo jego mieszkańcom
- wyszukuje na planie miasta nazwy ulic, świadczące o specjalnościach rzemieślniczych
- opisuje wygląd średniowiecznego miasta, używając pojęć: „rynek”, „mury miejskie”, „brama miejska”
- definiuje pojęcie „cech”
- opowiada o zajęciach kupców i rzemieślników
- wymienia nazwy specjalności średniowiecznych rzemieślników
- w oparciu o ilustrację zamieszczoną w podręczniku opowiada o życiu codziennym w średniowiecznym mieście
- w oparciu o materiał ilustracyjny nazywa czynności wykonywane przez chłopów podczas prac polowych
- wskazuje swoją miejscowość na mapie historycznej średniowiecznej Polski
- gromadzi materiał ilustracyjny obrazujący pracę rzemieślników w średniowieczu
- sporządza taśmę chronologiczną i umieszcza na niej najważniejsze wydarzenia ze średniowiecznej historii swojego miasta

- uczestniczy w organizacji wystawy prac projektowych
- przedstawia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski
- wskazuje na mapie Mazowsze, ziemię chełmińską Pomorze Gdańskie, państwo zakonne, Gdańsk, Malbork
- zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej rok 1226
- wymienia zasługi królowej Jadwigi dla kultury polskie
- wyjaśnia przyczyny unii polsko-litewskiej
- opowiada o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem
- wyjaśnia pojęcia: „spichlerz”, „sław rzeczny”
- wskazuje znaczenie Wisły jako szlaku komunikacyjnego
- wyjaśnia pojęcie „styl” w architekturze i sztuce
- charakteryzuje krótko architekturę średniowiecza, podając najważniejsze cechy budowli romańskich i gotyckich
- charakteryzuje krótko wybrany zabytek średniowieczny swojej miejscowości lub regionu
- opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba, używając pojęć: „karawela”, „Nowy Świat” (patrz rozdział „Dwa światy”), „Indianie”, „broń palna”
- wymienia nazwy towarów przywożonych ze Starego do Nowego Świata i odwrotnie
- wymienia cechy człowieka renesansu
- przedstawia poglądy głoszone przez humanistów
- wyszukuje – w tekście i na podstawie źródeł ikonograficznych – informacje świadczące o nowatorskich projektach Leonarda da Vinci
- na podstawie drzewa genealogicznego Jagiellonów wskazuje i wyjaśnia stopnie pokrewieństwa w rodzinie
- krótko charakteryzuje wybrany zabytek renesansowy w swojej miejscowości lub w regionie
- definiuje pojęcie „astronom”
- wskazuje na mapie miejscowości związane z życiem i działalnością Mikołaja Kopernika: Toruń, Frombork, Kraków, Olsztyn
- wyjaśnia pojęcia: „sejm walny”, „sejmiki ziemskie”, „pospolite ruszenie”, „przywilej”
- zna rycerskie pochodzenie stanu szlacheckiego
- charakteryzuje obowiązki szlachcica wobec państwa
- wymienia najważniejszych urzędników królewskich
- wyjaśnia pojęcia: „folwark”, „pańszczyzna”, „dwór”
- przedstawia gospodarczą działalność szlachty
- opowiada o edukacji dzieci szlacheckich
- opowiada o wyglądzie domu chłopskiego
- wyjaśnia przyczyny zawarcia unii realnej w Lublinie
- wskazuje na mapie Warszawę i wymienia króla Zygmunta III Wazę jako władcę, który uczynił ją stolicą kraju
- sytuuje w czasie i omawia wydarzenia potopu szwedzkiego, uwzględniając obronę Częstochowy i postaci Stefana Czarnieckiego oraz ojca Augustyna Kordeckiego
- wyjaśnia pojęcia: „oblężenie”, „odsiecz”, „sułtan”, „husaria”
- wskazuje przyczyny zagrożenia tureckiego dla Polski i Europy
- opisuje wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego
- wymienia miejsca wielkich bitew oręża polskiego w XVII wieku (Kircholm, Cecora, Warka, Chocim) i polskich dowódców
- charakteryzuje krótko postaci wybitnych hetmanów Rzeczypospolitej w XVII w.: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego, Jana Sobieskiego
- wymienia 1–2 przykłady zabytków polskiego baroku.

Wymagania na ocenę dobrą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną oraz:

- wyjaśnia, jak doszło do powstania państw barbarzyńskich na gruzach imperium rzymskiego
- opowiada o położeniu ludności po upadku imperium rzymskiego
- wyjaśnia pojęcie „języki romańskie” i podaje ich przykłady
- opowiada o zajęciach mieszkańców Biskupina
- opisuje elementy obronne osady wskazując ich funkcje
- wymienia grupy etniczne Słowian i podaje przykłady współczesnych narodów do nich zaliczanych
- wymienia więzi łączące członków jednego plemienia
- wyjaśnia pojęcie „misja chrystianizacyjna”
- wyjaśnia pochodzenie nazw „Polanie” i „Polska”. zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej daty misji św. Wojciecha (997 r.) i koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.)
- przedstawia cel misji św. Wojciecha
- opowiada o przebiegu misji św. Wojciecha
- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego dla państwa polskiego
- wskazuje na mapie i nazywa tereny przyłączone do Polski przez Bolesława Chrobrego oraz miejscowość, w której

powstało pierwsze w Polsce arcybiskupstwo

- przedstawia najważniejsze etapy misji chrystianizacyjnej św. Wojciecha
- opowiada o postawie Bolesława Chrobrego wobec śmierci św. Wojciecha. wymienia najważniejszych urzędników książęcych (królewskich)
- wskazuje zadania rady monarszej. przedstawia warunki uzyskania korony królewskiej
- opowiada o przebiegu koronacji
- wyjaśnia nazwę miecza koronacyjnego królów Polski
- przedstawia zajęcia grup społecznych Polski X–XII w.
- przedstawia zadania niektórych osad służebnych
- wymienia mieszkańców grodu i podgrodzi
- wskazuje zadania (zajęcia) mieszkańców podgrodzi
- wyjaśnia pojęcia: „tonsura”, „habit”
- przedstawia zajęcia zakonników
- wyjaśnia pojęcia: „skryptorium”, „opat”. na podstawie różnych źródeł, samodzielnie zbiera informacje o wybranym klasztorze
- wymienia przykłady działań Kazimierza Wielkiego prowadzące do wzmocnienia państwa polskiego (odpowiedź powinna uwzględniać następujące zagadnienia: pokojowa polityka zagraniczna, rozwój handlu i rzemiosła, kolonizacja, budownictwo obronne, Akademia Krakowska, uczta u Wierzyńka).
- wyjaśnia zasady funkcjonowania uniwersytetu w średniowieczu
- definiuje pojęcia: „otrząsiny”, „toga”
- przedstawia etapy edukacji w średniowieczu
- zaznacza na taśmie chronologicznej rok 1364 i identyfikuje go z założeniem Akademii Krakowskiej. wymienia elementy obronne zamku: fosa, most zwodzony, brama, mury obronne, wieże
- wymienia cechy średniowiecznego rycerza
- definiuje pojęcia: „kodeks rycerski”, „herb”
- wyjaśnia funkcję średniowiecznych zamków
- opisuje warunki życia mieszkańców zamku
- przedstawia wzór rycerskiej postawy na przykładzie Zawiszy Czarnego
- wyszukuje w tekście źródłowym informacje o umiejętnościach rycerza;
- wymienia powinności paza, giermka i rycerza
- omawia zajęcia mieszkańców zamku, wcielając się w rolę prezentowanych postaci
- omawia miejsca lokalizacji zamków rycerskich w średniowieczu. wskazuje na ilustracji elementy obronne miejskiej zabudowy i omawia ich funkcje
- opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez mieszkańców miast
- na podstawie ilustracji opowiada o pracy średniowiecznych rzemieślników. wyjaśnia, czym różniły się rozrywki ludzi w średniowiecznym mieście od rozrywek współczesnych. wymienia przykłady uprawianych roślin i hodowanych zwierząt;
- podaje przykłady obowiązków chłopów wobec właścicieli wsi
- opowiada o rozrywkach mieszkańców wsi.
- korzystając z różnych źródeł, samodzielnie wyszukuje informacje o swoim mieście w średniowieczu. sporządza plan średniowiecznego miasta, nanosząc na niego (np. na podstawie nazw ulic) miejsca, w których znajdowały się średniowieczne warsztaty rzemieślnicze. przygotowuje krótki opis wybranych przez siebie wydarzeń wykonując kartki z kalendarza
- aktywnie uczestniczy w prezentacji projektu. opowiada o okolicznościach utworzenia państwa zakonnego
- przedstawia politykę Krzyżaków wobec Polski
- zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej datę utraty przez Polskę Pomorza Gdańskiego – 1308 r. przedstawia okoliczności wstąpienia na tron Jadwigi Andegaweńskiej
- opowiada o życiu dworu królowej Jadwigi
- wyjaśnia pojęcie „unia personalna”
- opowiada o przebiegu bitwy pod Grunwaldem. wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarki polskiej po odzyskaniu Pomorza Gdańskiego
- opowiada o funkcjonowaniu spławu rzecznego
- wyjaśnia pojęcia: „szkuta”, „flisak”, „żuraw”, i posługuje się nimi. wyjaśnia pojęcia: „witraż”, „portal”
- charakteryzuje założenia architektury romańskiej i gotyckiej
- na podstawie różnych źródeł samodzielnie zbiera informacje o wybranym zabytku romańskim lub gotyckim regionu i prezentuje go w formie wskazanej przez nauczyciela.
- wymienia następstwa wypraw odkrywczych dla Europy i Ameryki
- wymienia nazwy towarów przywożonych z Nowego Świata do Europy (patrz rozdział „Dwa światy”)
- z nowo poznanych przez Europejczyków towarów wymienia te, bez których nie mogliby obyć się współcześni
- opowiada o zmianach, jakie zaszły w życiu codziennym ludzi renesansu. podaje przykłady dokonań świadczące o geniuszu Leonarda da Vinci
- wyjaśnia pojęcia: „dwór”, „komnata”, „arras”, „paź”

- wskazuje renesansowy charakter siedziby królewskiej na Wawelu. na podstawie różnych źródeł samodzielnie zbiera informacje o wybranym zabytku renesansowym regionu i prezentuje go w formie wskazanej przez nauczyciela.
- wyjaśnia, co znaczy powiedzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”. przedstawia zróżnicowanie w stanie szlacheckim;
- opowiada o położeniu szlachty;
- charakteryzuje zadania najważniejszych urzędników królewskich.
- wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje
- przedstawia funkcjonowanie folwarku szlacheckiego
- wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania majątków szlacheckich
- opisuje wygląd dworku szlacheckiego
- opowiada o życiu i zajęciach mieszkańców majątku szlacheckiego
- opisuje, w jaki sposób wybierano króla, używając pojęć: „koronacja” (patrz: rozdział „W blasku królewskiej korony”), „elekcja”, „pole elekcyjne”
- omawia przyczyny wojen ze Szwecją
- przedstawia najważniejsze wydarzenia potopu szwedzkiego. wyjaśnia pojęcie „janczar”
- posługując się ilustracją, porównuje uzbrojenie janczara i husarza
- wskazuje na mapie Chocim i wyjaśnia znaczenie zwycięstwa chocimskiego dla Polski i hetmana Sobieskiego
- zbiera samodzielnie materiał ilustracyjny, informacje na temat jednego z wybitnych dowódców Rzeczypospolitej w XVII w. oraz bitew, w których dowodził
- charakteryzuje architekturę i sztukę barokową
- opisuje wygląd świątyni barokowej

Wymagania na ocenę bardzo dobrą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną dobrą oraz:

- charakteryzuje zmiany, jakie zaszły w życiu ludzi na początku średniowiecza
- wyjaśnia przyczyny rozszerzenia się chrześcijaństwa w Europie
- przedstawia rolę duchownych w państwach barbarzyńskich
- opowiada o wyglądzie domostwa w Biskupinie, posługując się pojęciami: „palenisko”, „nary”
- wyjaśnia przyczynę upadku osady w Biskupinie
- wyjaśnia pojęcie „wiec”
- wymienia najważniejszych bogów słowiańskich i ich dziedziny opiekuńcze
- wyjaśnia zasady funkcjonowania ustroju plemiennego
- wskazuje przyczyny przyjęcia chrztu przez Mieszka I
- wymienia korzyści płynące dla Polski z przyjęcia chrześcijaństwa
- wyjaśnia przyczyny zjazdu gnieźnieńskiego
- omawia decyzje ogłoszone na zjeździe gnieźnieńskim i ich znaczenie
- wyjaśnia znaczenie utworzenia w Polsce arcybiskupstwa
- charakteryzuje św. Wojciecha
- wymienia prawa i obowiązki władcy w X – XII w.
- omawia zadania najważniejszych urzędników książęcych (królewskich)
- opowiada krótko o życiu dworu książęcego (królewskiego) w X – XII w.
- wyjaśnia pojęcie „pomazaniec boży”
- opowiada o działalności monarchiń. wyjaśnia pojęcie „osady służebne”
- przedstawia funkcje grodu
- przedstawia i charakteryzuje obowiązki poddanych wobec monarchy wyjaśnia pojęcie „benedyktyńska praca”
- opowiada o przygotowaniach do ślubów zakonnych
- wymienia przyrzeczenia ślubów zakonnych. opisuje rolę opata w funkcjonowaniu wspólnoty zakonnej
- opowiada o wyglądzie klasztoru, wskazując funkcje jego pomieszczeń i zabudowań. na podstawie różnych źródeł, samodzielnie zbiera informacje o działalności zakonników na terenie regionu
- prezentuje pracę „Klasztory mojego regionu” w formie wskazanej przez nauczyciela próbuje ocenić panowanie króla Kazimierza Wielkiego
- opowiada o uczcie u Wierzyńka
- na podstawie ilustracji identyfikuje uczestników uczty u Wierzyńka
- wymienia przedmioty nauczane w średniowiecznej szkole
- opowiada o tradycjach żaków krakowskich
- opowiada o życiu codziennym krakowskich żaków, używając pojęcia „otrząsiny”, i porównuje je do życia współczesnych uczniów. wymienia zamki obronne regionu lub te, które widział lub zna
- wyjaśnia zależność usytuowania zamków od ich funkcji obronnej
- wymienia te cechy średniowiecznego rycerza, które mają charakter ponadczasowy
- opowiada o drodze do rycerskiego pasa, używając pojęć „paź”, „giermek”, „pasowanie na rycerza”
- opowiada o przebiegu turnieju rycerskiego. omawia funkcję zamków obronnych w średniowieczu i sporządza prezentację ukazującą słynne polskie zamki

- definiuje pojęcia: „samorząd miejski”, „burmistrz”, „rajcy”, „rada miejska”
- omawia miejsca i sposoby lokowania średniowiecznego miasta, uwzględniając jego elementy obronne
- definiuje pojęcia: „mistrz cechowy”, „czeladnik”
- ukazuje różnicowanie społeczne średniowiecznego miasta
- omawia warunki życia i zajęcia jego mieszkańców
- opowiada, jak wyglądała nauka zawodu w średniowieczu: od ucznia do mistrza cechowego
- samodzielnie, w oparciu o ilustrację, opowiada o życiu codziennym mieszkańców średniowiecznego miasta
- omawia wygląd średniowiecznej wsi
- wskazuje na ilustracji kościół, karczmę, młyn i wyjaśnia ich rolę w funkcjonowaniu wsi
- opisuje warunki życia mieszkańców wsi
- wymienia powinności chłopów wobec właścicieli wsi. opowiada legendę związaną z początkami miasta, jego herbem;
- samodzielnie dokonuje selekcji materiału do portfolio o swoim mieście
- na przykładzie wybranej specjalności rzemieślniczej sporządza wykaz umiejętności, jakie musiał posiadać dany rzemieślnik
- z zespołem klasowym przygotowuje inscenizację wybranego wydarzenia
- aktywnie uczestniczy w prezentacji projektu, np. odgrywając rolę w inscenizacji
- przedstawia politykę prowadzoną przez Krzyżaków na podbitych terenach
- wyjaśnia okoliczności zagarnięcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków
- wyjaśnia znaczenie Pomorza dla państwa polskiego
- nazywa, na podstawie schematu, związki pokrewieństwa między Jadwigą a ostatnimi Piastami
- wyjaśnia, dlaczego Jadwiga Andegaweńska została uznana za świętą
- opowiada o okolicznościach wstąpienia na tron Władysława Jagiełły
- przedstawia zobowiązania Władysława Jagiełły podjęte w Krewie
- przedstawia okoliczności odzyskania Pomorza Gdańskiego
- przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu 1466 r.
- porównuje budowlę romańską z budowlą gotycką
- tworzy samodzielnie prezentację o najcenniejszych zabytkach romańskich i gotyckich regionu. wymienia przyczyny wielkich odkryć geograficznych
- wymienia wynalazki z dziedziny żeglugi, które umożliwiły dalekie wyprawy
- omawia znaczenie odkryć geograficznych dla wymiany towarowej między Starym i Nowym Światem. definiuje pojęcie „renesans” („odrodzenie”)
- charakteryzuje postawę człowieka renesansu
- wyjaśnia, na czym polegało znaczenie wynalezienia nowej metody druku. uzasadnia, dlaczego Leonarda da Vinci nazwano wielkim twórcą renesansu
- na podstawie materiału ilustracyjnego opowiada o nowatorskich projektach Leonarda da Vinci. przedstawia drogi przenikania idei renesansowych do Polski
- wyjaśnia pochodzenie i znaczenie pojęcia „włoszczyzna”
- samodzielnie tworzy prezentację o najcenniejszych zabytkach renesansowych regionu. definiuje pojęcie „teoria heliocentryczna”
- przedstawia Mikołaja Kopernika jako polskiego uczonego czasów renesansu
- wyjaśnienia istotę teorii heliocentrycznej. przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie
- wskazuje wpływ przywilejów na wyjątkową pozycję szlachty w Polsce XVI – XVII w.
- wymienia decyzje podejmowanie na sejmie walnym
- wyjaśnia rolę sejmików ziemskich w funkcjonowaniu parlamentaryzmu w XVI – XVII w. opowiada o wyglądzie folwarku szlacheckiego
- wyjaśnia przyczyny uchwalenia przez szlachtę ustaw antychłopskich i antymieszczańskich
- wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczaanom
- wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych
- przedstawia funkcje zabudowań i miejsc majątku szlacheckiego: młyna, stawu, kościoła itd. zaznacza na taśmie chronologicznej daty: 1569 r. i 1573 r., oraz identyfikuje je z unią lubelską i pierwszą wolną elekcją
- omawia sytuację geopolityczną Rzeczypospolitej po zawarciu unii lubelskiej
- w oparciu o analizę mapy wyjaśnia powody przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy. przedstawia zasięg najazdu szwedzkiego w 1655 r. i postawy polskiej szlachty
- omawia skutki wojen ze Szwecją
- wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano „potopem”
- opowiada o wojnach Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w.
- przedstawia skutki wojen XVII w. dla położenia Rzeczypospolitej
- opracowuje wraz z kolegami plakat „Pod hetmańską buławą”, przedstawiający jednego z wybranych hetmanów i prezentuje go na forum klasy
- przedstawia założenia sztuki barokowej
- wymienia zabytki polskiego baroku.

Wymagania na ocenę celującą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną dobrą, bardzo dobrą oraz:

- zbiera informacje na temat plemienia Wandalów i wyjaśnia współczesne rozumienie pojęcia „wandal”
- zbiera dodatkowe informacje o osadzie w Biskupinie i prezentuje je w formie wskazanej przez nauczyciela
- zbiera informacje i opowiada o dożynkach – obrzędzie słowiańskim, który przetrwał do dziś
- wskazuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla rozwoju państwa polskiego
- ocenia panowanie Bolesława Chrobrego
- zbiera i prezentuje w wybranej przez siebie formie informacje dotyczące Drzwi Gnieźnieńskich i relikwiarza św. Wojciecha
- wskazuje inne niż Gniezno miejscowości związane ze św. Wojciechem
- przedstawia i omawia uzbrojenie wojów konnych i pieszych z początków średniowiecza
- wyjaśnia symbolikę insygniów koronacyjnych
- wymienia znane grody powstałe na terenie regionu
- we wskazanej przez nauczyciela formie przedstawia św. Franciszka z Asyżu i nauki jakie głosił
- wymienia zakony różnych obserwacji położone na terenie regionu
- wyjaśnia wkład zakonów w rozwój kultury regionalnej
- w oparciu o przykłady wyjaśnia powiedzenie: „Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną”
- wymienia zabytki regionu powstałe w czasach Kazimierza Wielkiego
- podaje przykłady współczesnych tradycji szkolnych, nawiązujących do tradycji średniowiecznych
- wymienia miasta w Europie, w których w średniowieczu powstały uniwersytety
- wyjaśnia potrzebę naśladowania postaw rycerskich
- wskazuje potrzebę ochrony zamków jako pomników przeszłości
- na podstawie tekstu źródłowego opowiada o przygotowaniu Tristana do pasowania na rycerza
- sporządza portfolio ukazujące zamki średniowieczne znajdujące się w regionie i występując w roli przewodnika oprowadza po nich rówieśników
- porównuje wygląd miasta w średniowieczu i miasta współczesnego
- wymienia nazwy polskich miast powstałych w średniowieczu.
- wyjaśnia przyczyny zanikania współcześnie wielu specjalności rzemieślniczych
- porównuje rozrywki mieszczan z rozrywkami mieszkańców zamku rycerskiego
- porównuje życie chłopca z życiem rycerza i mieszczanina
- wymienia narzędzia używane podczas prac polowych i porównuje pracę chłopów z pracą rolników współcześnie (zauważa znaczenie postępu cywilizacyjnego)
- przygotowuje projekt prezentacji tego zagadnienia (np. wystawę)
- porównuje umiejętności rzemieślników średniowiecznych i współczesnych w zakresie jednej specjalności
- odnosi wydarzenia ze średniowiecznych dziejów miasta do wydarzeń z dziejów Polski
- przygotowany materiał umieszcza w portfolio
- aktywnie uczestniczy w prezentacji projektu, np. pełniąc funkcję przewodnika po średniowiecznym mieście
- przedstawia samodzielnie zebrane wiadomości na temat organizacji zakonu krzyżackiego
- tworzy album „Dzieło królowej Jadwigi”, poświęcony królowej Jadwidze i jej działalności
- zbiera i przedstawia informacje o słynnych rycerzach, którzy brali udział w bitwie pod Grunwaldem
- zbiera i przedstawia informacje o różnych jednostkach pływających, wykorzystywanych w spławie rzeczny w XVI wieku
- wymienia przykłady zabytków gotyckich i romańskich w swojej okolicy lub regionie
- zbiera informacje i podaje przykłady najcenniejszych polskich zabytków pisanych, charakteryzuje je krótko
- wyjaśnia wkład kultury regionalnej w rozwój kultury ogólnoswiatowej
- wyjaśnia przyczyny poszukiwania przez Europejczyków drogi morskiej do Indii
- wskazuje na mapie kierunki podróży znanych odkrywców
- wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw
- przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich (patrz rozdział „Dwa światy”)
- dostrzega związek między odkryciami geograficznymi a zniszczeniem cywilizacji prekolumbijskich
- przedstawia osiągnięcia wybitnych postaci epoki (Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Jana Gutenberga)
- opowiada o sposobie drukowania książek
- wyjaśnia, w czym przejawiał się geniusz Leonarda da Vinci
- udowadnia, że dzieła artystów były odzwierciedleniem poglądów humanistów
- wymienia przykłady zmian wprowadzonych na dworze przez królową Bonę
- przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju kultury w Polsce
- wyjaśnia wkład kultury regionalnej w rozwój kultury ogólnoswiatowej
- w oparciu o materiał ilustracyjny opisuje narzędzia badawcze, wykorzystywane w pracy uczonego
- przedstawia znaczenie teorii heliocentrycznej dla rozwoju nauki. porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI – XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski

- zbiera i przedstawia informacje o narzędziach rolniczych używanych w produkcji rolnej w XVI – XVII wieku.
- zbiera informacje o najstarszych budowlach drewnianych swego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem dworców szlacheckich i młynów
- przedstawia przyczyny wolnych elekcji i wyjaśnia zasady ich przeprowadzania
- opisuje skutki wolnych elekcji. charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy, ze szczególnym naciskiem na postać Stefana Czarnieckiego jako symbolu patriotycznej postawy
- zbiera i prezentuje informacje o innych bitwach (rozegranych podczas wojen z Turcją) i ich dowódcach
- opracowuje samodzielnie prezentację dotyczącą wszystkich omawianych w temacie postaci. na podstawie samodzielnie zebranych informacji
- wymienia zabytki barokowe swego regionu
- w dowolnej formie prezentuje wybrany przez siebie zabytek barokowy.

Wymagania edukacyjne przedmiotu historia i społeczeństwo w klasie 6

Wymagania na ocenę dopuszczającą:

- wskazuje czas trwania epoki oświecenia (XVIII wiek) i zaznacza go na taśmie chronologicznej
- wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia (np. maszyna parowa)
- wymienia sąsiadów Polski w XVIII wieku; wskazuje datę I rozbioru Rzeczypospolitej i zaznacza ją na taśmie chronologicznej
- wymienia państwa, które dokonały I rozbioru i wskazuje je na mapie
- wskazuje na mapie zasięg I rozbioru
- wymienia Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego władcę Rzeczypospolitej
- wymienia szkoły i instytucje kształcące młodzież w duchu reform oświeceniowych
- wskazuje datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 rok) i zaznacza ją na taśmie chronologicznej
- wskazuje Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego jako twórców konstytucji.
- podaje datę II rozbioru i zaznacza ją na taśmie chronologicznej; wymienia państwa, które dokonały II rozbioru.
- wyjaśnia pojęcia: naczelnik powstania, przysięga Kościuszki
- wymienia datę powstania kościuszkowskiego i zaznacza ją na taśmie chronologicznej.
- wskazuje datę III rozbioru Rzeczypospolitej i zapisuje ją na taśmie chronologicznej;
- wymienia państwa, które dokonały III rozbioru i wskazuje je na mapie
- wyjaśnia pojęcie Legiony Polskie we Włoszech
- wskazuje twórców legionów Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego
- podaje datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech i zapisuje ją na taśmie chronologicznej
- deklamuje z pamięci trzy pierwsze zwrotki *Mazurka Dąbrowskiego*
- wyjaśnia pojęcie represje
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie
- wskazuje datę wybuchu powstania listopadowego i zapisuje ją na taśmie chronologicznej
- wymienia celewki powstańców listopadowych
- wymienia kraje, do których udawali się emigranci z Polski i wskazuje je na mapie
- wymienia wybitnych przedstawicieli kultury polskiej, którzy tworzyli na emigracji – Adama Mickiewicza
- wskazuje datę wybuchu powstania styczniowego i zaznacza ją na taśmie chronologicznej
- wyjaśnia cel organizowania przez Polaków powstań narodowych
- wskazuje na mapie zabór rosyjski
- wskazuje tajnauczanie jako przykład walki o język polski w nauczaniu;
- wymienia artystów zasłużonych dla rozwoju kultury polskiej tworzących w zaborze rosyjskim – Henryka Sienkiewicza i Stanisława Moniuszkę
- wskazuje na mapie zabór pruski;
- wskazuje strajk we Wrześni jako przykład walki o język polski w nauczaniu
- wskazuje datę strajku we Wrześni i zapisuje ją na taśmie chronologicznej
- wskazuje na mapie zabór austriacki
- wymienia artystów tworzących w Galicji – Jana Matejkę, Stanisława Wyspiańskiego, Helenę Modrzejewską
- zaznacza na taśmie chronologicznej 2. poł. XIX wieku
- nazywa i wskazuje na mapie kraje, które w 2. poł. XIX wieku przyjmowały emigrantów z ziem polskich
- wyjaśnia i posługuje się pojęciami: kolej żelazna, parowóz, statek parowy
- wyjaśnia, na czym polega produkcja fabryczna
- rozróżnia rzemieślniczy i fabryczny sposób produkcji
- zaznacza na taśmie chronologicznej 2. poł. XIX wieku
- wskazuje Marię Skłodowską-Curie jako przykład wybitnego naukowca XIX/XX wieku.
- zaznacza na taśmie chronologicznej rok 1903 i 1911 – daty otrzymania Nagrody Nobla przez Marię Skłodowską-Curie.

- wymienia kapitalistów i robotników jako nowe grupy społeczne, które powstały w 2. poł. XIX wieku.
- wskazuje dwa dogodnienia w życiu mieszkańców miast wprowadzone w XIX wieku (np. wodociągi, tramwaje, oświetlenie ulic)
- wymienia nowe narzędzia, które w 2. poł. XIX wieku usprawniły produkcję rolną
- wymienia nowe uprawy, które zostały wprowadzone na skalę masową w XIX w.
- wskazuje czas trwania wojny światowej i 11 listopada 1918 r. jako datę zakończenia I wojny światowej,
- zaznacza w/w daty na taśmie chronologicznej
- wskazuje na mapie państwa należące do dwóch wrogich bloków politycznych
- podaje przykład nowego rodzaju broni zastosowanej w I wojnie
- wskazuje dzień 11 listopada 1918 r. jako dzień odzyskania przez Polskę niepodległości i umieszcza datę na taśmie chronologicznej
- w oparciu o zgromadzony materiał ilustracyjny opowiada o sytuacji na ziemiach polskich w listopadzie 1918 r.
- wymienia Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego jako postaci związane z walką o niepodległość Polski
- wyjaśnia pojęcie konferencji pokojowej
- wskazuje Paryż, jako miejsce obrad konferencji pokojowej
- podaje przykłady postanowień traktatu wersalskiego w sprawie
- wskazuje dzień 27 grudnia 1918 r. jako dzień wybuchu powstania wielkopolskiego i dzień 15 sierpnia 1920 r. jako dzień bitwy warszawskiej, umieszcza te daty na taśmie chronologicznej
- wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów
- wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące terytorium II RP
- wskazuje na mapie Niemcy i ZSRR oraz nazywa ich przywódców Hitlera i Stalina
- wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę
- wymienia i umieszcza na taśmie chronologicznej daty agresji Niemiec i ZSRR na Polskę
- wymienia przykłady bitew września 1939 r. przedstawia, wskazując na mapie, podział ziem polskich dokonany przez okupantów
- wymienia formy terroru stosowane przez okupantów wobec ludności polskiej
- wyjaśnia pojęcie getto
- podaje datę powstania w getcie warszawskim i umieszcza ją na taśmie chronologicznej
- podaje przykłady walki zbrojnej i walki cywilnej z okupantem wskazuje datę wybuchu powstania warszawskiego i zapisuje ją na taśmie chronologicznej
- na podstawie ilustracji opowiada o przebiegu powstania i życiu codziennym powstańczej stolicy
- wskazuje daty trwania II wojny światowej i datę jej zakończenia oraz zapisuje je na taśmie chronologicznej
- przedstawia strony konfliktu
- wymienia nowe rodzaje broni wykorzystane w II wojnie
- wskazuje na mapie granice powojennej Polski i wymienia jej sąsiadów
- opowiada o sprawowaniu władzy w powojennej Polsce
- wymienia problemy dnia codziennego w PRL-u
- opisuje zmiany, jakie dokonały się na wsi w PRL-u
- wymienia przyczyny niezadowolenia społeczeństwa
- wskazuje datę wprowadzenia stanu wojennego i umieszcza ją na taśmie chronologicznej
- wskazuje datę 4 czerwca 1989 r. jako datę powstania III Rzeczypospolitej i umieszcza ją na taśmie chronologicznej
- wymienia przykłady zmian, jakie zaszły w Polsce w 1989 r. podaje przykłady problemów współczesnego świata
- wymienia nazwy organizacji międzynarodowych, które zajmują się niesieniem pomocy potrzebującym
- podaje przykłady występowania konfliktów we współczesnym świecie. wymienia środki komunikacji ułatwiające szybkie przemieszczanie się ludzi;
- wyjaśnia pojęcie globalizacji. wymienia różne źródła pozyskiwania informacji
- w oparciu o konkretny przykład jednego z mediów elektronicznych wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z jego stosowania
- wymienia przykłady problemów współczesnego państwa
- wymienia przykłady praw i obowiązków obywatela w demokratycznym państwie.

Wymagania na ocenę dostateczną:

Wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- wyjaśnia pojęcie oświecenie
- przedstawia zmiany, które zaszły w oświacie w dobie oświecenia
- wyjaśnia, na czym polegało niebezpieczeństwo wynikające z polityki państw ościennych wobec Rzeczypospolitej
- wyjaśnia przyczyny I rozbioru
- wyjaśnia konieczność przeprowadzenia reformy szkolnictwa i przedstawia jej cel
- wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w Rzeczypospolitej w 2. poł. XVIII wieku
- podaje dwa przykłady naprawy państwa polskiego za wyjaśnienia pojęcie konstytucja

- wymienia reformy uchwalone przez Sejm Wielki
- przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja
- wymienia najważniejsze zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja
- wskazuje Konstytucję 3 maja jako przykład działań zmierzających do naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie państwa, które dokonały II rozbioru, wskazuje na mapie tereny, które Rzeczpospolita utraciła
- w wyniku II rozbioru
- wyjaśnia pojęcie kosynier
- wymienia Tadeusza Kościuszkę, Bartosza Głowackiego, Jana Kilińskiego jako przykłady osób walczących w obronie niepodległości kraju
- omawia wydarzenia powstania kościuszkowskiego (bitwa pod Racławicami, insurekcja w Warszawie)
- wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII wieku
- wyjaśnia pojęcie emigracja
- wyjaśnia cel utworzenia Legionów Polskich we Włoszech
- opowiada o atmosferze zasadach panujących wśród legionistów
- wskazuje na mapie Reggio
- wyjaśnia pojęcie Królestwo Polskie
- omawia charakter walk powstania listopadowego
- wymienia przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranej powstaniu listopadowym
- wyjaśnia przyczyny emigracji po powstaniu listopadowym
- wskazuje zasługi wybitnych przedstawicieli kultury polskiej, którzy tworzyli na emigracji – Adama Mickiewicza
- przedstawia charakter walk w powstaniu styczniowym
- wyjaśnia przyczyny i cel działalności spiskowej Polaków po upadku powstania listopadowego
- wymienia przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranych powstaniach
- przedstawia cele polityki władz carskich wobec ludności polskiej po upadku powstania styczniowego
- wyjaśnia pojęcie tajnauczanie
- opowiada, w jaki sposób Polacy walczyli z rusyfikacją
- wskazuje zasługi artystów tworzących w zaborze rosyjskim – Henryka Sienkiewicza
- opowiada krótko o polityce władz niemieckich wobec ludności polskiej
- opowiada o przyczynach strajku we Wrześni
- ocenia postawę dzieci wrzesińskich i ich rodziców
- wyjaśnia pojęcia: Galicja, autonomia
- wyjaśnia, dlaczego w zaborze austriackim swobodnie rozwijała się kultura polska;
- wskazuje zasługi Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego i Heleny Modrzejewskiej dla rozwoju kultury polskiej.
- wyjaśnia pojęcia: emigracja polityczna i emigracja zarobkowa
- rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową wyjaśnia i posługuje się pojęciami: maszyna parowa, silnik elektryczny, telegraf, fabryka
- wskazuje różnicę między rzemieślniczym a fabrycznym sposobem produkcji
- wskazuje korzyści płynące z wynalezienia elektryczności. wskazuje korzyści płynące dla człowieka, wynikające z osiągnięć medycznych
- przedstawia w krótkiej wypowiedzi dokonania naukowe Marii Skłodowskiej-Curie
- wymienia wynalazki, których dokonano na przełomie XIX i XX wieku: telefon, oświetlenie elektryczne, tramwaj, samochód, samolot, radio, film. opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce
- wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich
- opowiada o wyglądzie miasta XIX-wiecznego; przedstawia sposób spędzania czasu wolnego przez mieszkańców wsi
- wymienia potrawy będące podstawą żywienia mieszkańców wsi
- wymienia przyczyny konfliktu między państwami europejskimi
- uzasadnia, dlaczego konflikt zbrojny w latach 1914–1918 nazwany został I wojną światową;
- wymienia nowe rodzaje broni zastosowane w I wojnie światowej
- zbiera informacje o zasługach dla państwa polskiego Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego
- wymienia czynniki decydujące o odzyskaniu niepodległości przez Polskę
- wymienia polskie terytorialne w Europie po omawia zmiany
- terytorialne w Europie po jednostki wojskowe działające podczas I wojny światowej.
- I wojnie światowej
- wyjaśnia pojęcie traktat wersalski
- wymienia najważniejsze postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie Polski i Niemiec
- wymienia Ignacego Jana Paderewskiego i Romana Dmowskiego jako przedstawicieli Polski podczas obrad konferencji pokojowej w Paryżu
- wymienia powstania w Wielkopolsce i na Śląsku oraz wojnę polsko-bolszewicką jako wydarzenia, które przyczyniły się do ukształtowania granic niepodległego państwa polskiego
- opowiada o okolicznościach wybuchu powstania wielkopolskiego i roli, jaką odegrał w nim Ignacy Jan Paderewski

- podaje przykłady trudności w scalaniu państwa polskiego
 - wymienia przykłady sukcesów w odbudowie państwa
 - w oparciu o tekst podręcznika sporządza kalendarium wydarzeń
 - przedstawia sytuację Niemiec po zakończeniu I wojny światowej
 - podaje przykłady obrazujące codzienne życie ludności w państwach totalitarnych
 - opowiada, podając przykłady, o postawie Polaków podczas walk września 1939 r.
 - wyjaśnia znaczenie pojęcia wojna na dwa fronty
 - wskazuje na mapie kierunki niemieckich i radzieckich uderzeń na Polskę we wrześniu 1939 r.
 - omawia na przykładach politykę Stalina i Hitlera wobec ludności polskiej na okupowanych terenach
 - omawia na przykładach politykę niemiecką wobec ludności żydowskiej
 - wyjaśnia pojęcie obóz zagłady wyjaśnia pojęcia: walka zbrojna i walka cywilna, Armia Krajowa
 - wyjaśnia pojęcie Szare Szeregi i podaje przykłady walki harcerzy z okupantem przedstawia okoliczności wybuchu powstania warszawskiego
 - opisuje postawę ludności cywilnej, żołnierzy i harcerzy Szarych Szeregów
 - wyjaśnia pojęcie koalicja antyhitlerowska i przedstawia cel, jaki sobie stawiała
 - opowiada o okrucieństwach II wojny światowej. opowiada na przykładach o odbudowie Polski ze zniszczeń wojennych;
 - wyjaśnia pojęcia cenzura i dyktatura
 - opowiada o sposobie sprawowania władzy w Polsce, używając pojęcia planowanie centralne
 - wyjaśnia pojęcie awans społeczny
 - wyjaśnia znaczenie skrótów NSZZ „Solidarność”
 - wskazuje strajk jako formę protestu robotników w PRL-u
 - identyfikuje Lecha Wałęsę jako przywódcę NSZZ „Solidarność”
 - przedstawia sytuację polityczną u schyłku PRL-u
 - Przedstawia okoliczności narodzin III Rzeczypospolitej
 - Wymienia postanowienia „Okrągłego Stołu”
 - wymienia prawa człowieka
 - podaje przykłady nierespektowania praw człowieka we współczesnym świecie
 - określa cel powstania ONZ i wymienia jej zadania
 - wskazuje na mapie miejsca światowych konfliktów
 - podaje przykłady globalizacji
 - na wybranych przykładach przedstawia stanowiska zwolenników i krytyków globalizacji
 - wymienia korzyści, jakie wynikają z istnienia i stosowania mediów elektronicznych
 - wymienia przykłady zagrożeń wynikających ze stosowania mediów elektronicznych
 - wymienia, w czym przejawia się funkcjonowanie demokratycznego państwa
 - wyjaśnia pojęcia emigracja i wskazuje na mapie główne kierunki emigracji w Polsce.

Wymagania na ocenę dobrą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną oraz:

- przedstawia najważniejsze cechy ideologii oświecenia
- wyjaśnia wpływ ideologii oświecenia na rozwój nauki w XVIII wieku
- wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi
- wskazuje źródło potęgi sąsiadów Rzeczypospolitej
- dokonuje oceny postawy społeczeństwa polskiego wobec trudnej sytuacji kraju wyjaśnia pojęcie obiady czwartkowe
- przedstawia cel organizowania obiadów czwartkowych. wskazuje cel obrad Sejmu Wielkiego
- omawia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego. wyjaśnia przyczyn wojny polsko--rosyjskiej (1792 rok)
- opowiada o okolicznościach powstania orderu *Virtuti Militari*
- wyjaśnia pojęcie insurekcja
- charakteryzuje postawę Tadeusza Kościuszki, Bartosza Głowackiego, Jana Kilińskiego podczas powstania kościuszkowskiego
- wyjaśnia okoliczności III rozbioru Rzeczypospolitej
- wskazuje i zaznacza na mapie konturowej zasięg poszczególnych rozbiorów
- przedstawia okoliczności utworzenia Legionów Polskich
- wyjaśnia przyczyny utworzenia polskich oddziałów zbrojnych u boku Napoleona Bonaparte
- opowiada o okolicznościach powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech
- przedstawia zakres autonomii Królestwa Polskiego
- wskazuje postać Piotra Wysockiego jako inicjatora spisku powstańczego
- ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec konieczności prowadzenia wojny z Rosją
- wyjaśnia, dlaczego emigracja po powstaniu listopadowym została nazwana „wielką”
- charakteryzuje twórczość Adama Mickiewicza i Fryderyka Chopina. wyjaśnia pojęcia: emisariusz, branka;
- wyjaśnia zadania emisariuszy

- wyjaśnia przyczyny upadku powstania styczniowego
- wyjaśnia pojęcie rusyfikacja
- przedstawia cel polityki rusyfikacyjnej
- wyjaśnia cele tajnego nauczania
- wyjaśnia pojęcie germanizacja
- opowiada, w jaki sposób Polacy walczyli z germanizacją. Podaje dwa przykłady
- opowiada o proteście Michała Drzymały
- wskazuje gospodarność i rzetelność jako sposób przeciwstawiania się działaniom germanizacyjnym
- wyjaśnia wpływ autonomii na swobodny rozwój kultury i oświaty polskiej w zaborze austriackim. opowiada o życiu Polaków na emigracji
- wskazuje zastosowanie maszyny parowej
- opowiada o nowych sposobach komunikowania się (np. podaje telegraf)
- przedstawia osiągnięcia w medycynie, których dokonano w 2. poł. XIX wieku
- wskazuje wynalazki, które przyczyniły się do :a. usprawnienia komunikacji b. szybszego przekazu informacji c. postępu w medycynie
- wyjaśnia i posługuje się pojęciami: robotnicy, kapitaliści, miasto przemysłowe. opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez mieszkańców XIX-wiecznego miasta. opowiada o wygładzie zagrody chłopskiej
- opowiada o wygładzie chłopskiej chaty
- uzasadnia określenie Wielka Wojna dla działań wojennych w latach 1914–1918
- wyjaśnia pojęcie Ententa i państwa centralne oraz wymienia państwa należące do każdego z tych bloków.
- wskazuje, że konflikt między zaborcami Polski był dla Polaków szansą na niepodległość
- porównuje działania na rzecz odzyskania niepodległości przez Polskę podejmowane przez Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego. nazywa i uzasadnia celzwołania konferencji pokojowej
- wyjaśnia, dlaczego traktat pokojowy jest nazywany traktatem wersalskim
- wyjaśnia, dlaczego rocznica bitwy warszawskiej obchodzona jest jako Święto Wojska Polskiego
- wskazuje na mapie tereny ziem polskich, o które toczyły się walki zbrojne i plebiscytowe
- wyjaśnia pojęcie „orłęta lwowskie”
- uzasadnia, przytaczając dane, że II RP była państwem wielonarodowościowym
- wyjaśnia, na czym polegały trudności w scalaniu państwa polskiego
- wyjaśnia pojęcie państwa totalitarne i kojarzy je z Niemcami i Związkiem Radzieckim
- wyjaśnia, jak funkcjonowało państwo totalitarne
- podaje przykłady polityki nazistów wobec Żydów
- wskazuje na mapie miejsca bitew wrzesniowych
- przedstawia sytuację Polski we wrześniu 1939 r., uwzględnia jej osamotnienie w walce z najeźdźcą
- podaje przykłady bohaterstwa ludności cywilnej i żołnierzy we wrześniu 1939 r.
- podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec społeczeństw i państw podbitych
- wyjaśnia, dlaczego pomoc ludności żydowskiej była dla Polaków wielkim wyzwaniem
- wyjaśnia pojęcie „Polskie Państwo Podziemne”
- opisuje postawę ludności cywilnej i żołnierzy powstańczej Warszawy
- wymienia zadania, które w czasie powstania wykonywali harcerze z Szarych Szeregów
- wyjaśnia, dlaczego konflikt zbrojny w latach 1939–1945 nazywamy II wojną światową
- wymienia państwa koalicji antyhitlerowskiej
- wskazuje na mapie granice powojennej Polski i porównuje je z granicami II Rzeczypospolitej
- opowiada o sposobie sprawowania władzy w Polsce, używając pojęć dyktatura partii komunistycznej
- wyjaśnia na przykładach, czym polegał awans społeczny w PRL-u
- wymienia sukcesy PRL-u, zaliczając do nich m.in. likwidację analfabetyzmu i rozwój szkolnictwa
- wyjaśnia, co to były PGR –y. opisuje okoliczności powstania NSZZ „Solidarność”
- opowiada o sposobie sprawowania władzy w Polsce, używając pojęcia opozycja demokratyczna
- przedstawia przykłady świadczące o braku swobód demokratycznych w PRL-u
- na podstawie informacji z różnych źródeł przedstawia postać Lecha Wałęsy jako przywódcy NSZZ „Solidarność”
- wyszukuje w różnych źródłach informacje o postaciach, które odegrały decydującą rolę w wydarzeniach 1989 r..
- wyjaśnia na przykładach pojęcie kompromis
- omawia problemy współczesnego świata i wskazuje te, które są wynikiem działalności człowieka i te, które są od niego niezależne
- przedstawia i wyjaśnia przyczyny konfliktów we współczesnym świecie i wskazuje skutki tych konfliktów
- wyjaśnia, na wybranych przykładach, co oznacza powiedzenie ”świat stał się mniejszy” lub „świat na wyciągnięcie ręki”
- przedstawia wpływ, jaki mają media elektroniczne na życie człowieka
- wskazuje pozytywne wykorzystywanie mediów elektronicznych w życiu codziennym zebrane z różnych źródeł. formułuje argumenty wskazując na demokratyczny charakter państwa polskiego
- podaje przykłady działań Polski na rzecz utrzymania pokoju na świecie.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną dobrą oraz:

- wyjaśnia, na czym polegała zasada trójpodziału władzy według Monteskiusza
- wskazuje te hasła głoszone w epoce oświecenia, które są obecnie powszechne np. równość wszystkich ludzi wobec prawa
- przedstawia sytuację Rzeczypospolitej połowie XVIII wieku i wskazuje przyczyny jej słabości.
- wyjaśnia, dlaczego Stanisława Augusta Poniatowskiego można nazwać władcą oświeconym
- wymienia działania zmierzające do naprawy państwa w dziedzinach oświaty i kultury
- przedstawia rolę teatru
- przedstawia sytuację w Rzeczypospolitej po I rozbiorze
- wyjaśnia konieczność przeprowadzenia reform ustrojowych w celu ratowania niezależności kraju
- ocenia znaczenie reform Sejmu Wielkiego dla ratowania państwa polskiego wyjaśnia pojęcie konfederacja
- przedstawia sytuację w Rzeczypospolitej po uchwaleniu Konstytucji 3 maja
- ocenia postawę targowiczán ocenia decyzję Stanisława Augusta Poniatowskiego o przystąpieniu do konfederacji
- przedstawia sytuację Rzeczypospolitej po II rozbiorze
- wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego w 1794 roku
- wyjaśnia przyczyn upadku powstania kościuszkowskiego
- przedstawia sytuację Rzeczypospolitej po upadku powstania kościuszkowskiego
- wyjaśnia pojęcie I Rzeczypospolita. charakteryzuje położenie Polaków po III rozbiorze państwa
- przedstawia przyczyny emigracji Polaków po III rozbiorze
- wskazuje źródło rekrutacji żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych
- wyjaśnia dlaczego Legiony Polskie zostały wysłane na wyspę San Domingo
- wyjaśnia pojęcie autonomia
- wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania listopadowego
- wyjaśnia, dlaczego powstanie w Warszawie przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską
- przedstawia przyczyny upadku powstania listopadowego
- wskazuje skutki powstania listopadowego
- opowiada o życiu codziennym na emigracji
- wskazuje problemy polskich emigrantów
- wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania styczniowego
- opowiada o sytuacji w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego
- przedstawia okoliczności wybuchu powstania styczniowego
- omawia skutki i znaczenie powstania styczniowego
- przedstawia działania władz carskich zmierzające do zrusyfikowania Polaków
- przedstawia działania władz niemieckich zmierzające do wynarodowienia Polaków
- przedstawia wyczerpująco sposoby walki Polaków z germanizacją
- wyjaśnia, w czym przejawiała się autonomia Galicji
- opowiada o rozwoju kultury polskiej w Galicji
- porównuje przyczyny emigracji Polaków w 1. i 2. poł. XIX wieku
- wskazuje przyczyny trudnego położenia polskich emigrantów. na przykładach
- przedstawia wpływ rozwoju cywilizacyjnego na poszczególne dziedziny życia (np. rozwój techniki a komunikacja i przemieszczanie się ludzi)
- wskazuje zmiany, które zaszły w życiu ludzi dzięki wynalazkom dokonany na przełomie XIX i XX wieku
- opowiada o warunkach życia robotników w XIX wieku
- porównuje życie ludzi XIX – wiecznych miastach z życiem współczesnych mieszkańców miast
- wyjaśnia przyczyny wzrostu produkcji rolnej, wskazując między innymi zniesienie pańszczyzny
- omawia znaczenie posiadania kolonii dla rozwoju gospodarki państw europejskich
- wskazuje skutki przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny
- na podstawie tekstów źródłowych przedstawia sytuację ziem polskich w pierwszych dniach niepodległości
- wyjaśnia, dlaczego wybuch I wojny światowej obudził w Polakach na dzieje na odzyskanie niepodległości
- uzasadnia, dlaczego Józef Piłsudski stworzył Legiony u boku armii austriackiej
- wyjaśnia, dlaczego konferencja pokojowa nie zajmowała się wyznaczeniem wschodniej granicy Polski
- wymienia i wskazuje na mapie państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej
- wskazuje związek przyczynowo--skutkowy między zwycięstwem powstania wielkopolskiego, a włączeniem Wielkopolski do odrodzonej II RP
- przedstawia funkcjonowanie władzy w odrodzonym państwie polskim –(zasada trójpodziału)
- ocenia na wybranych przykładach sukcesy młodego państwa. podobieństwaw systemie władzy w państwie Hitlera i w państwie Stalina
- podaje charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw

- wymienia metody, za pomocą których Hitler i Stalin utrzymywali posłuch społeczeństwa. ocenia postawę społeczeństwa polskiego podczas walk wrześniowych
- porównuje politykę okupantów wobec ludności podbitych terenów
- uzasadnia na wybranych przykładach, że okupanci za pomocą różnych metod prowadzili planową politykę wyniszczenia narodu polskiego
- omawia na przykładach funkcjonowanie „Polskiego Państwa Podziemnego”
- podaje przykłady walki Polaków z okupantem poza granicami kraju, wykorzystując informacje z różnych źródeł
- wymienia przyczyny wybuchu powstania warszawskiego i wyjaśnia, dlaczego powstanie zakończyło się klęską
- opisuje postawy Niemców wobec ludności powstańczej Warszawy
- podaje przykłady okrucieństwa okupantów podczas III wojny światowej
- wyjaśnia skrót ONZ i przedstawia cel działania tej organizacji
- wskazuje na przykładach przejawy zależności od ZSRR
- omawia zmiany granic i składu narodowościowego PRL-u z II RP
- wymienia grupy społeczne, które przestały istnieć w Polsce powojennej i wskazuje tego przyczyny
- przedstawia samodzielnie różne postawy Polaków w czasach walki o demokrację
- wyjaśnia pojęcie „walka bez przemocy”
- na podstawie ilustracji i tekstów źródłowych opowiada o czasach „Solidarności”
- uzasadnia, przytaczając argumenty, dlaczego rok 1989 był ważny dla Polski i Polaków
- omawia na przykładach przemiany, jakie nastąpiły w Europie w 1989 r. w oparciu o różne źródła i na wybranych przykładach przedstawia pomoc państw i organizacji pozarządowych dla krajów biednych lub dotkniętych wojną lub klęskami żywiołowymi
- w oparciu o wybrany konflikt przedstawia jego przyczyny, zasięgi skutki
- prezentuje swoje poglądy na temat globalizacji, argumentując swoje stanowisko
- omawia, przedstawiając argumenty, zagrożenia, jakie niesie za sobą powszechne stosowanie mediów elektronicznych
- w oparciu o informacje z różnych źródeł wskazuje przyczyny emigracji w Polsce
- wyszukuje w Internecie informacje o organizacjach międzynarodowych działających na rzecz utrzymania pokoju na świecie, do których należy Polska i prezentuje przykłady takich działań.

Wymagania na ocenę celującą:

Wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną dobrą, bardzo dobrą oraz:

- wskazuje zastosowanie trójpodziału władzy we współczesnych systemach demokratycznych
- przedstawia samodzielnie różne postawy w społeczeństwie wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki „Rejtan
- opowiada o zmianach, które zaszły w Warszawie za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- analizuje samodzielnie obraz Jana Matejki „Konstytucja 3 maja”, wymieniając osoby przedstawione na obrazie, atmosferę, czas i miejsce wydarzeń przedstawionych na obrazie
- zbiera samodzielnie z różnych źródeł informacje o osobach, które jako pierwsze zostały uhonorowane orderem *Virtuti Militari*.
- ocenia postawę społeczeństwa polskiego w sytuacji zagrożenia niepodległości państwa
- przeprowadza samodzielną analizę danych statystycznych i źródeł ikonicznych związanych z rozbiorem Rzeczypospolitej
- wymienia dzieje narodu polskiego zapisane w hymnie i łączy je z ich bohaterami
- ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec konieczności prowadzenia wojny z Rosją;
- wykonuje zadanie domowe „Dzieje Piotra Wysockiego”, zbierając dodatkowe informacje o tej postaci
- zbiera informacje na temat twórczości Fryderyka Chopina i Adama Mickiewicza i ich zasługach dla kultury polskiej. Tworzy portfolio
- porównuje powstanie listopadowe z powstaniem styczniowym (cel walki, charakter walk)
- ocenia szanse Polaków na zwycięstwo w organizowanych przez nich powstaniach
- zbiera informacje na temat twórczości Henryka Sienkiewicza i Stanisława Moniuszki i ich zasługach dla kultury polskiej. Tworzy portfolio
- porównuje sytuację Polaków w zaborze pruskim z położeniem Polaków w zaborze rosyjskim, wskazując podobieństwa i różnice
- zbiera informacje na temat twórczości Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego i Heleny Modrzejewskiej i ich zasługach dla kultury polskiej. Tworzy portfolio.
- przedstawia zasługi polskich emigrantów – Ernesta Malinowskiego i Rudolfa Modrzejewskiego dla rozwoju postępu technicznego
- wyjaśnia, dlaczego XIX wiek został nazwany wiekiem pary i elektryczności. zbiera informacje na temat życia i dokonań Marii Skłodowskiej--Curie. Tworzy portfolio
- porównuje sposoby spędzania wolnego czasu mieszkańców wsi i mieszkańców miast w XIX wieku. Wskazuje przyczynę różnic.
- na wybranych przykładach przedstawia skutki wykorzystania nowoczesnej techniki wojennej i samodzielnie przygotowuje

- prezentację multimedialną na ten temat
- w oparciu o informacje z różnych źródeł wyjaśnia, na czym polegały zabiegi dyplomatyczne Ignacego Jana Paderewskiego i Romana Dmowskiego, podejmowane dla sprawy niepodległości Polski
 - wymienia dowódców i twórców polskich jednostek wojskowych, działających podczas I wojny światowej
 - wyszukuje informacje z różnych źródeł o zasługach Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla sprawy niepodległości Polski
 - przygotowuje prezentację na temat kształtowania się granic II RP
 - porównuje pod względem wielkości terytorium II RP z terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów i formułuje wnioski. wyjaśnia, podając przykłady, na czym polegał kult jednostki
 - wyjaśnia, korzystając z mapy, dlaczego sposób sprawowania władzy przez Hitlera i Stalina stanowił realne zagrożenie dla Polski i Europy
 - wyszukuje informacje na temat sytuacji swojego regionu we wrześniu 1939 r.
 - wyjaśnia ideę przyznawania medalu Sprawiedliwy wśród narodów świata i wyszukuje nazwiska osób, które otrzymały taki medal
 - uzasadnia na wybranych przykładach, że Polacy, ryzykując własnym życiem, pomagali ludności żydowskiej
 - uzasadnia, przytaczając argumenty, że żart i piosenka były ważnym orężem w walce z okupantem;
 - wyszukuje z różnych źródeł informacje, w jaki sposób utrwalona została pamięć o młodych warszawskich powstańcach
 - porównuje broń wykorzystaną podczas działań II wojny światowej z bronią wykorzystaną podczas I wojny
 - przedstawia udział Polaków w walkach II wojny światowej, wyszukując informacji z różnych źródeł
 - podaje, wyszukując informacje z różnych źródeł, przykłady stosowania cenzury w II RP. porównuje problemy życia w PRL-udo problemów dnia codziennego występujących współcześnie
 - ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec trudnej sytuacji kraju
 - wyjaśnia, czym charakteryzował się stan wojenny w Polsce
 - wyszukuje informacji z różnych źródeł na temat okoliczności powstania NSZZ „Solidarność” i wprowadzenia stanu wojennego w Polsce
 - wyjaśnia, wykorzystując informacje z różnych źródeł, dlaczego w 1989 r. komuniści w Polsce zdecydowali się na ustępstwa wobec opozycji
 - ocenia zmiany, które nastąpiły w gospodarce i życiu politycznym kraju w 1989 r.
 - w oparciu o informacje z różnych źródeł przedstawia działania pomocowe podejmowane przez społeczność lokalną
 - przedstawia wybranym przykładzie, korzystając z informacji z różnych źródeł, działania ONZ, mające na celu łagodzenie lub rozwiązanie konfliktu. wyszukuje informacji z różnych źródeł na temat aktualnych wystąpień zwolenników i przeciwników globalizacji
-
- dokonuje oceny zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu
 - formułuje zasady bezpiecznego korzystania z Internetu
 - na przykładzie swojej gminy wyjaśnia, na czym polegają problemy współczesnego społeczeństwa.